

GLEDALIŠKI LIST

SEZONA
1923'24

ŠTEVILKA 19

IZDAJA UPRAVA
NARODNEGA
GLEDALIŠČA
V LJUBLJANI

KOSTA VUKAŠINOVIĆ

LJUBLJANA, Dunajska cesta št. 1/a
Palača Ljubljanske kreditne banke

Trgovina modnih čevljev in usnjatih izdelkov:

— Listnice - Damske torbice —
Potovalni usnjati predmeti i. dr.

Samoprodaja in zaloga izdelkov tovarne „PETOVIA“, d. o. o.

Jadranska banka BEOGRAD

Dionička glav. Din 60,000.000

Rezerva Din 30,000.000

Podružnice:

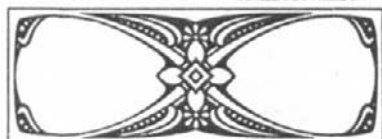
Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb,

Amerikanski odio.

Naslov za brzojavke: Jadranska

Afilirani zavodi:

Jadranska banka: Trst, Opatija, Wien, Zadar; *Frank Sakser State Bank*, Cortland Street 82, New-York City, *Banco Yugoslavo de Chile*, Valparaiso, Antioigasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Najfinejša svetlobna telesa

za stanovanja, vile, banke, bare, kine itd. kakor:

lestence, namizne, stoječe svetiljke itd. itd.

v vsakem poljubnem slogu, tudi po doposlanih načrtih, izdeluje v kovini, lesu, svili, steklu itd. edina jugoslovenska

Svetlobna industrija „VESTA“.

Naročila samo na atelje „VESTA“, Ljubljana, Kolodvorska ul. 8/I.

SPORED.

DRAMA.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda,	27. februarja	Othello	Red A
Četrtek,	28. "	Tri maske — Smešne precijeze — Priljudni komisar	Red D
Petek,	29. "	Beneški trgovec	Red C
Sobota,	1. marca	ob 3. uri popoldne Mogočni prstan . Dijaška predstava	Izven
Nedelja,	2. "	ob 3. uri popoldne Ugrabljene Sabinke . Ljudska predstava	Izven
Nedelja,	2. "	ob 8. uri zvečer Danes bomo tiči	Izven
Ponedeljek,	3. "	Tri maske — Smešne precijeze — Priljudni komisar	Red E
Torek,	4. "	Zaprto.	

OPERA.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sreda,	27. februarja	Traviata	Red F
Četrtek,	28. "	Zaprto. (Generalna vaja.)	
Petek,	29. "	Traviata	Red E
Sobota,	1. marca	Poljub . Slavnostna predstava	Izven
Nedelja,	2. "	Prodana nevesta . Slavnostna predstava	Izven
Ponedeljek,	3. "	Zaprto.	

Uprava si pridržuje pravico spremembe sporeda in zasedbe.

Priporoča se stara, solidna tvrdba	J. Maček	največja zaloga oblek na Aleksandrovi cesti samo št. 12
---	-----------------	---

OTHELLO.

Tragedija v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.
Prevel Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Beneški dož	g. Lipah
Brabantio, senator	g. Skrbinšek
Prvi senator	g. Medven
Drugi senator	g. Sancin
Graziano, Brabantijev brat	g. Cesar
Lodovico, Brabantijev sorodnik	g. Drenovec
Othello, plemenit zamorec v beneški službi	g. Putjata
Cassio, njegov pobočnik	g. Kralj
Jago, njegov praporščak	g. Rogoz
Roderigo, beneški plemič	g. Gregorin
Montano, namestnik na Cipru	g. Peček
Desdemona, Brabantijeva hči, Othellova žena	ga Marija Vera
Emilija, Jagova žena	ga Juvanova
Bianca, Casijeva ljubica	gna M. Danilova
Glasnik	g. Terčič

Plemiči, vojaki, senatorji, godci.

Prvo dejanje se godi v Benetkah, naslednja na Cipru.

Glasbo zložil g. Balatka.

Po prvem in četrtem dejanju daljša pavza.

Priporočamo vsem rodbinam
KOLINSKO CIKORIJO
 izvrsten pridatek za kavo

TRI MASKE.

Drama v enem dejanju. Spisal Charles Méré. Poslovenil F. J.

Režiser: O. ŠEST.

Prati della Corba	g. Skrbinšek
Rdeči harlekin	g. Rogoz
Puščavnik	g. Terčič
Pavliha	g. Plut
Paolo della Corba	g. Gregorin
Mancecca	ga Wintrova
Viola Vescotelli	ga Juvanova

Godi se v korziški vasi na pustni torek 1. 1820.

SMEŠNE PRECIJOZE.

Komedija v enem dejanju. Spisal Molière. Poslovenil F. J.

Režiser: g. PUTJATA.

La Grange	g. Sancin
Du Croisy	g. Bertok
Gorgibus, meščan	g. Cesar
Madelon, njegova hči	gna Juvanova
Cathos, njegova nečakinja	gna Slavčeva
Marotte, služkinja pri Gorgibusovih	gna Ježkova
Almanzor, lakaj	g. Pleničar
Marquis Mascarille	g. Putjata
Vicomte Jodelet	g. Medven
Prvi nosilec	g. Markič
Drugi nosilec	g. Kurent
Prvi godec	g. Kumar
Drugi godec	g. Jan

Več lakajev.

Godi se v Gorgibusovi hiši v Parizu. Čas: XVII. stoletje.

PRILJUDNI KOMISAR.

Komedija v enem dejanju. Spisal Georges Courteline. Poslovenil F. J.

Režiser: O. ŠEST.

Komisar	g. Peček
Floche	g. Šest
Brelac	g. Lipah
Gospod	g. Jerman
Stražnik Lagrenaille	g. Sancin
Stražnik Garrigou	g. Smerkolj
Punez	g. Danilo
Gospa Flocheva	ga Rakarjeva

Godi se v Parizu. Čas: sedanjost.

Beneški trgovec.

Igrokaz v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare.

Poslovenil Oton Župančič.

Režiser: O. ŠEST.

Beneški dož		g. Sancin
Kraljevič maroški, } Porzijina snubca {	}	g. Skrbinšek
Kraljevič aragonski, }		* * *
Antonio, beneški trgovec		g. Terčič
Bassanio, njegov prijatelj		g. Peček
Solanio, } prijatelji Antonija {	}	g. Jerman
Salarino, }		g. Cesar
Graziano, }		g. Gregorin
Lorenzo, ljubimec Jessike		g. Drenovec
Shylock, žid		* * *
Tubal, žid, njegov prijatelj		g. Danilo
Lancelot Gobbo, Shylockov sluga		g. Medven
Stari Gobbo, Lancelotov oče		g. Plut
Salerio, sel iz Benetk		g. Jan
Leonardo, Bassanijev sluga		g. Bertok
Baltazar, } slugi Porzije {	}	g. Smerkol
Stefano, }		g. Kumar
Pisar		g. Sršen
Porzia, bogata dédična		ga Marija Vera
Nerissa, nje družica		gna Ježkova
Jessika, Shylockova hči		gna M. Danilova

* * * Shylocka in kraljeviča aragonskega igrata izmenoma gospoda Lipah in Rogoz.

Beneški senatorji, uradniki sodnega dvora, jetniški ključar, strežaji in spremniki.

Godi se deloma v Benetkah, deloma v Belmontu, Porzijinem letovišču.

Scenično glasbo zložil kapelnik g. Pauer. — Dekoracije po slikah starih mojstrov Carpaccia, Bellinija, Pinareala naslikal šef gledališke slikarne g. Skružny.

TRAVIATA.

Opera v treh dejanjih. Besedilo zložil po drami Dumasa „Dama s kamelijami“ F. M. Piave. Vglasbil G. Verdi.

Dirigent: A. NEFAT.

Režiser: V. SEVASTJANOV.

Violetta Valery	ga Vesel-Polla k. g.
Flora Bervoix	ga Matačičeva
Annina, služkinja Violette	ga Smolenskaja
Alfred Germont	g. Sowilski
Georg Germont, njegov oče	g. Popov – dr. Rigo
Gaston, Vicomte de Letorieres	g. Mohorič
Baron Douphol	g. Šubelj
Marquis Obigny	g. Pugelj
Doktor Grenvil	g. Debevec
Josip, sluga Violette	g. Perko
Sluga Flore	g. Bekš

Prijatelji Violette in Flore, matadori, picadori, ciganke, sluge Violette in Flore, maske itd.

Kraj: Pariz in okolica. – Čas: sedanjost.

Prva vprizoritev: 1853 v Benetkah.

Prvo dejanje: Na veselici pri Violetti. Alfred Germont obožuje Violetto in ji prizna svojo ljubezen. Zato mu dá Violetta kamelijo in ga povabi, naj pride zopet, ko bo ta kamelija ovenela. Tudi ona ljubi Alfreda in sklene svoje dosedanje življenje, ki je bilo do sedaj posvečeno veselju, dostojneje in lepše živeti.

Drugo dejanje: Violetta je opustila družbo in živi samo svoji ljubezni. Alfred naj uredi njene stvari v Parizu in naj vse proda. Ko je on odsoten, pride Alfredov oče k Violetti in jo roti, naj pusti Alfreda v miru, ker bi se sicer morala tudi Alfredova sestra odpovedati svoji ljubezenski sreči. Violetta prevzame nase to veliko žrtev in ko se Alfred vrne, se poslovil od njega. On je ne razume. Oče ga spominja na njegov domači kraj. Ko Violetta pove Alfredu, da bo šla kljub obljudi, ki mu jo je dala, zopet na veselico, je on ogorčen in odide.

Izpremema: Veselica pri Flori, kamor je prišla tudi Violetta. Alfred je v začetku ne mara videti, toda pozneje se vendar spozabi in jo pred vsemi gosti očitno razžali.

Tretje dejanje: Violetta je bolna na smrt. Živela bo še par ur in se poslavlja od sveta. Prihiti Alfred. Zvedel je resnico od svojega očeta, ki mu je tudi dovolil, poročiti se z Violetto. Toda on in oče najdeta Violetto v zadnjih smrtnih bojih in Alfred se komaj še spravi z umirajočo svojo predrago.

Začetek ob pol 8.

Konec pred 10.

Slavnostna predstava v proslavo 100letnice rojstva B. Smetane.

Dr. Mantuani: Slavnostni govor. Govori g. P. Debevec.

POLJUB.

Narodna opera v dveh dejanjih (treh slikah). Besedilo spisala
El. Krasnohorská. Vglasbil Bedřich Smetana.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: P. DEBEVEC.

Oče Paloucký	g. Zathej
Vendulka, njegova hči	ga Lewandovska
Martinka, njena teta	ga Borova
Barča, služkinja pri Palouckých	gna Rozumova
Luka, mlad vdovec	g. Kovač
Tomeš, njegov sorodnik	g. dr. Rigo
Matevž, tihotapec	g. Zupan
Obmejni stražnik	g. Mohorič

Kmetje, sosedge, tihotapci.

Godi se na severočeški meji okrog leta 1850.

Dobrovoljačka banka, d. d. v Zagrebu

podružnica **LJUBLJANA**

Telef. inter. št. 5 in 720

Dunajska cesta št. 31

izvršuje vse bančne posle najkulantneje

MODNI SALON DAMSKIH KLOBUKOV

ANGELA PEKOLJ

ALEKSANDROVA CESTA 12

== se priporoča velecenjenim damam ==

Slavnostna predstava v proslavo 100 letnice rojstva B. Smetane.

Prodana nevesta.

Komična opera v treh dejanjih. Besedilo spisal K. Sabina, prevel
A. Funtek. Vglasbil B. Smetana.

Dirigent: A. BALATKA.

Režiser: FRANJO BUČAR.

Krušina, kmet	g. Šubelj
Katinka, njegova žena	gna Kattnerjeva
Marinka, njiju hči	gna Rozumova
Miha	g. dr. Rigo
Neža, njegova žena	gna Ropasova
Vašek, njiju sin	g. Banovec
Janko, Mihov sin, iz prvega zakona	g. Šimenc
Kecal, mešetar	g. Betetto
Vodja glumačev	g. Mohorič
Esmeralda, plesalka	ga Matačičeva
Indijanec	g. Drenovec

Godi se v večji češki vasi v sedanjosti. — Prva vprizoritev
leta 1866. v Pragi.

V. BEŠTER ATELJE „**HELIOS**“
Oglejte si slike, Aleksandrova cesta 5

GRIČAR & MEJAČ

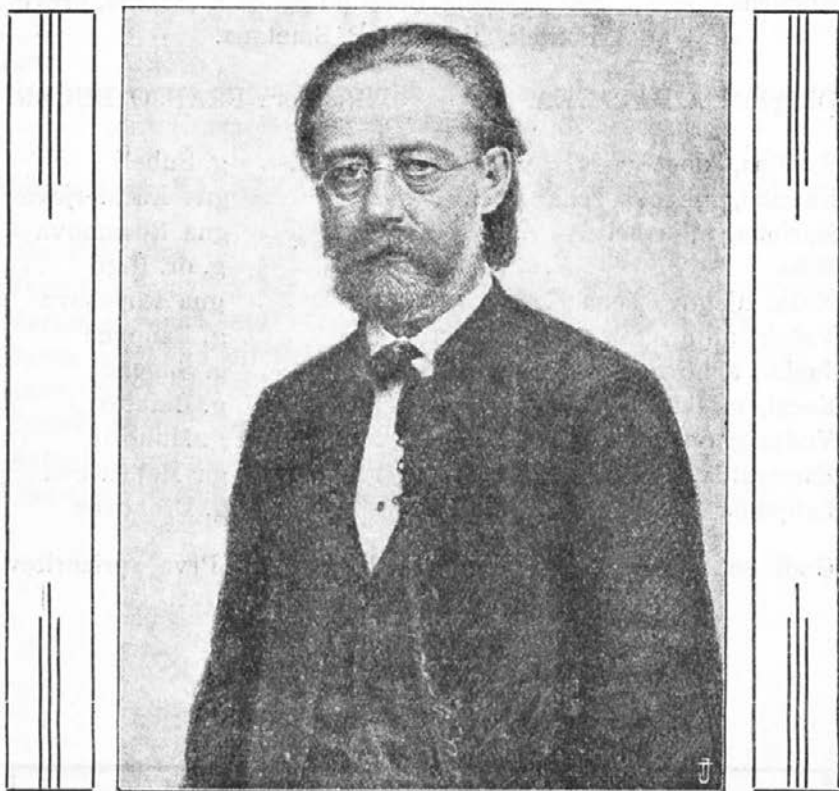
ZALOGA OBLEK
ZA DAME,
GOSPODE IN OTROKE

LJUBLJANA, ŠEJENBURGOVA ULICA 3

VOGAL
KNAFLJEVE ULICE

Bedřich Smetana, stvaritelj češke glasbe.

V malem, lepem češkem mestecu Litomyšli se je rodil dne 2. marca l. 1824. oskrbniku pivovarne grofa Waldsteina, Francetu Smetani, iz tretjega njegovega zakona z Barbaro Lynkovo sin Friderik. Veselje očetovo in materino je bilo tem večje, ker se je dolgo zaželjeni sin rodil šele po šesti izmed hčerâ. Blaženo mladost je živel mali Friderik v idiličnih zakotjih litomyšlske graščine, v ljubezni polnem krogu ugledne rodbine. Pri fantku se je že v zgodnji mla-

Bedřich Smetana.

dosti pojavljala izredna glasbena nadarjenost in njegov oče, sicer strog, ampak podjeten mož, žive narave, ljubeč glasbo in gledališče, je podpiral razvoj otroka. Pri vaškem učitelju Chmeliku je mali vijolinist odkrival prve zagonetke glasbene umetnosti in posebno se mu je priljubil klavir, na katerem je lahko improviziral prve plode svoje mladostne fantazije. Dečko, šest in pol leta star, je že javno koncertiral na neki akademiji in malega „virtuoza“ je moral grajski uradnik dvigniti ter navdušenemu občinstvu pokazati.

Leta 1831. mali dijaček prvič potuje v gimnazijo v Jindřichov Hradec, pozneje v Jihlavo in Nemški Brod. Neužitne klasike mu

slajša študij glasbe, kateremu se vdaja z vedno večjo vnemo. Hrepenenje po dobri glasbi vodi mladega gimnazijca v Prago, kjer mu slučajni dogodek posebno zagreni klasični študij. Na vprašanje profesorja, odkod je prišel, pravi Smetana: „Ich bin ein Deutschbroder.“ (Vse študije so se takrat vršile v nemškem jeziku.) Profesor posmehljivo karikira ob smehu vsega razreda njegov češki akcent, v katerem se posebno odlikuje Smetanov sosed, pozneje znani nemški kritik Eduard Hanslick. Smetana, do skrajnosti občutljiv, je zaradi te male epizode globoko užaljen, se ne vrne več v šolo in se z vso energijo posveti glasbi. Posluša strastno vse prireditve, h katerim ima dostop. Sam pridno komponira plesne komade in serijozno godbo, zlasti za godalni kvartet svojih kolegov, v katerem sam sodeluje. Na interesanten način nabavlja repertoar za ta kvartet: posluša koncerte vojaške godbe na otoku Žofinu na Vltavi z dobrimi programi in doma piše ter aranžira za kvartet to, kar je v njegovem imenitnem spominu ostalo. Na svojo globoko žalost je moral oditi iz Prage, ko je oče zaznal za njegov „gimnazijski študij“, in nadaljevati šolo v Plznu pod nadzorstvom svojega strica P. Jos. Smetane, češkega učenjaka-filozofa. Glasbe seveda ni opustil niti tu in kmalu si je v mestni družbi pridobil lep renomé kot imeniten pianist in komponist posebno gracijoznih plesnih komadov k dijaškim veselicam, ouvertur in klavirskih skladb. Po končani gimnaziji na prigovarjanje stričevo in po dolgem boju z očetom odhaja končno Smetana zopet v Prago, da bi se tu, siromašen na denarnih sredstvih, ampak bogat v nadah in idealih posvetil edinole glasbi.

V Pragi je živel mladi glasbenik neveselo življenje, polno bede in gladu. Edino sredstvo za življenje so mu bile privatne ure. Študiral je sam pri izvrstnem pedagogu Jos. Prokschu teorijo in klavir (v inštitutu se je seznanil s svojo prvo ženo Katarino Kolářovo) in je bil pozneje na priporočilo ravnatelja konservatorija Kittla sprejet za učitelja glasbe h grofu Thunu. S tem je bil oproščen materialnih skrbi. Po štirih letih, v katerih je sam neumorno študiral, je pustil mesto učitelja, da bi potoval kot virtuoz in si pridobil zvočno ime, na podlagi katerega bi potem odprl svoj lastni glasbeni zavod.

Hotel se je osamosvojiti in se poročiti s svojo staro ljubeznijo iz inštituta. Zamišljena turneja je izpadla zaradi takratnih političnih razmer zelo slabo in Smetana se je v stiskah obrnil na Fr. Liszta z dedikacijo šestih karakterističnih skladb, katere je Liszt sprejel in spravil v tisk. Prijateljsko razmerje med obema mojstroma je potem dolga leta trajalo in se z medsebojnimi obiski še bolj utrdilo. V burnem letu 1848. je bil Smetana tudi član znane narodne garde, kot je sploh vse svoje življenje pri vseh narodnih akcijah stal vedno v prvi vrsti zvest svojemu globokemu narodnemu čuvstvanju. V oktobru istega leta je končno dobil koncesijo za otvoritev svoje šole in kmalu na to se je poročil. Zavod je prosperiral in Smetana je srečno živel. Pridobil si je mnogo simpatij, posebno v aristokratskih krogih, in celo s cesarjem Ferdinandom Dobrim (ki je stalno bival v Pragi) je igral četveroročno – Diabellijeve sonete. Sreča je bila dovršena z rojstvom hčerke Friderike, katera je na globoko žalost staršev umrla

v starosti štirih let. Smetana je imel še dve hčerki: Gabrijelo in Sofijo, toda le Sofija je ostala pri življenju.

L. 1856. je ponudil slavni pianist Aleksander Dreyschock Smetani mesto direktorja filharmonične družbe na Švedskem v Göteborgu. Smetana je sprejel službo in po enoletnem bivanju tja pripeljal še družino. Priljubljen zaradi znanja, visoke umetniške kvalifikacije in osebnih lastnosti je bil Smetana predmet splošnih simpatij. Solnce sreče je zatemnila nenadna težka bolezen ljubljene žene in Smetana se je na njeno prošnjo vrnil v domovino. Toda že na potu v Drazhdanih (Dresden) je Smetani umrla prva družica njegovega življenja (1859.). Njene telesne ostanke je Smetana dal prepeljati v Prago.

L. 1860. se je radi otroka drugič poročil z Barbaro Ferdinandijevo in se zopet vrnil v Göteborg. Po nadaljnjih treh letih bivanja na Švedskem je na ženino prigovarjanje, kateri se je tožilo po domovini, in vabljen radi novic o češkem narodnem gledališču, se je Smetana vnovič in tedaj za vedno vrnil na Češko.

Razmere pri gledališču za Smetano niso bile ugodne, zato se je moral zopet pečati s poučevanjem. Poleg pouka je vodil pevsko društvo „Hlahol“ in deloval v „Umělecké besedě“ (Umetniško društvo). Tu je vodil glasbeni del proslave 300 letnega rojstva Shakespearja, h kateri je sam komponiral imponantno koračnico za historični sprevod. Vpeljal je tudi abonentne sinfonične koncerte, kateri na žalost niso uspevali. Bil je glasbeni referent „Národních Listů“ in v svojih člankih je strogo nadzoroval takratno žalostno stanje „Prozatimního (začasnega) gledališča“ in splošno javno glasbeno življenje v Pragi. V svoji neumorni agilnosti je spravil v življenje operno dramatično šolo in je deloval v različnih „jurijih“ za konkurenčne zборе, opere itd. (Foersterjev „Gorenjski slavček“ je dobil nagrado na njegovo priporočilo.) Sploh se je odslej aktivno udeleževal glasbenega življenja.

Takoj po vrnitvi iz tujine je pričel komponirati svojo prvo opero „Braniboři v Čechách“ in kmalu po njej „Prodanou nevěstu“. Uspeh obeh del je bil velik, ker je iz njih vel nov svež narodni duh in čar, doslej neznan. Po tem uspehu mu je bilo ponudeno glavno vodstvo v operi. Tekom svojega delovanja je naštudiral 33 pomenljivih novitet, med njimi „Dalibora“ in „Dve vdovi“. Kakor veliko je bilo navdušenje za Smetano po „Prodani nevesti“, tem večji je bil boj proti njemu po „Daliboru“. Očitali so mu (!), da je opustil svojo glavno pot k stvaritvi češkega narodnega sloga v „Prodani nevesti“ in da se je vrgel na „wagnerjanski“ stil. Boj proti njemu je vodil Fr. Pivoda, učitelj petja, ki je trdil, da je Smetana ugonobil pevsko umetnost sploh, da v njegovih delih ni niti iskre češkega, oziroma

Damska konfekcija in modni ateljé

TEODOR KUNC

MESTNI TRG 14

POD TRANČO 2

narodnega (!) mišljenja, in je hotel Smetano spraviti z njegovega mesta in instalirati zopet staro konservativno kliko z ravnateljem-dirigentom Mayerjem. Boj se je zavlekel na politično polje in Smetani so se nalašč na pot stavile zapreke — celo podpise so nabirali za njegovo odstranitev ljudje, o katerih danes ni nobenega sledu več!

Radi teh razmer je od nekdanj posebnob občutljivi mojster je zelo trpel in njegova itak šibka telesna konstrukcija je čim dalje bolj propadala. Nakopal si je težko živčno bolezen, katere posledica je bila popolna oglušelost v jeseni l. 1874. S tem je bilo naravno ustavljeno njegovo dirigentsko delovanje. Smetana je iskal pomoči pri različnih medicinskih kapacitetah. Ko pa je bilo vse zamam, je odšel k svoji hčerki Sofiji, omoženi z gozdnim oskrbnikom Schwarcem v Jabkenicah, kjer je, oddaljen od vsega življenja, v gozdni samoti v popolnem miru pisal gluhi mojster svoja velika dela (opere od „Hubičke“ [Poljub] naprej, potem pa ciklus „Ma' vlast“ in drugo). Od praške javnosti se je poslovil v koncertu, na katerem je kot virtuoz igral chopinski program (v popolni oglušelosti).

Svetli trenutek je bil nesrečnemu mojstru otvoritev „Narodnega gledališča“ (po starem, takozvanem „začasnem“) z njegovo „Libušo“, slavnostno opero, ki jo je posvetil slovesnim in važnim trenutkom svojega naroda. To je bilo 11. junija 1881. (En mesec na to, 12. julija, je gledališče zgorelo in globoko razburjeni mojster bi bil takrat kmalu prišel ob življenje na kolodvoru v Lysé.) Naslednje leto je dočakal Smetana pri 100. predstavi „Prodane neveste“ v viharnih ovacijah zadoščenje za prejšnje žalitve in trpljenje. V letu 1883. je bival zadnjič v Pragi pri drugi otvoritvi „Narodnega gledališča“, katero je bilo tako rekoč v mrzlični naglici iz kapitala, trenutno nabranega v vseh krajih, postavljeno namesto zgorelega. Igrali so zopet njegovo „Libušo“.

Kmalu po vrnitvi od slavnosti je počel Smetana bolehati, stara živčna bolezen se je zopet pojavila. Mojster je dobival halucinacije, napade grozljivih sanj, mišice so odpovedovale čim dalje bolj in nazadnje je bil Smetana po zdravniškem nasvetu prepeljan v praško norišnico, kjer je po treh tednih, 12. maja 1884., ob štirih popoldne umrl. Njegovo truplo je bilo v slavnostnem sprevedu položeno na pokopališču višehradskem k večnemu počitku. *Ant. Balatka.*

Specialna trgovina žamskega in moškega sukna
Zaloga belega blaga

Josip Bedrač Aleksandrova c. 12

Salon za dame in gospode

EMIL NAVINŠEK

šef vlasuljar slov. opere in drame v Ljubljani

Izposojevalnica gledaliških lasulj in potrebščin

Delo Bedřicha Smetane.

Češki mojster je bil neobičajno agilne narave in neumoren delavec, o čemer priča njegovo obsežno ogromno delo. In to ne samo kot komponist, temveč kot organizator, pianist-virtuoz z blestečo tehniko, kritik-referent, dirigent. Takoj po svojem povratku iz Švedske je organiziral in renoviral splošno glasbeno življenje praško. Abonentni koncerti, umetniška beseda (Shakespearjev 300 letni jubilej), Hlahol, koncerti njegove šole — vsemu temu je žrtvoval ves svoj čas nesebično — pogosto z materijelnim neuspehom, ker ni nikdar uveljavljal lastnih egoističnih namenov — kakor je bil sploh v praktičnem življenju bolj pasivnega značaja.

Kot klavirist je vzgojil celo šolo imenitnih pianistov (profesor Jiránek, znameniti pedagog in interpret Smetanovih klavirskih skladb je eden izmed mnogih njegovih učencev), katerim je podaril vse znamenite lastnosti svoje igre: mehak in lahak nastavek (Anschlag), tekočo in jasno tehniko. Njega reproduktivni princip je bilo podajati vedno kar najmarkantnejše avtorjevo misel in ne sebe riniti kot „virtuoz“ v ospredje.

Kot kritik-recenzent se je odlikoval s popolnim znanjem stvari same in z živim resničnim interesom v korist dela samega. Njegova parola je bilo brezobzirno pobijanje vsega konservatizma in pripravljane terena naprednim idejam. Naravno je, da mu je tako vedno strogo objektivno stališče pripravilo marsikateri grenki trenutek.

Kot dirigent (v gledališču) je deloval za tem, da bi se v prvi vrsti dvignil okus občinstva, da bi bil v njem dvignjen zmisel za vsako stroko dramatične glasbe, da bi se slika in sodobni razvoj operne literature neprestano izpopolnjevala. Pri tem se ni pustil vplivati od sodbe mase, vedno naivne in izpremenljive, temveč je deloval pogumno, da je šla za njim. Tudi na koncertnem podiju je nosilo vsako njegovo proizvajanje pečat njegovega duha, vedno v zmislu intence avtorjeve. Pred študijem vsakega večjega dela je razlagal sodelujočim pomen skladbe in je risal v markantnih besedah svoje pojmovanje. V načinu dirigiranja in dela z orkestrom je dosti pridobil od svojega žlahtnega prijatelja Fr. Liszta.

Krona Smetanovega delovanja je njegova skladateljska tvorba. S kompozicijo se je bavil že od otroških let. V šestdesetih letih, ko je vse češko življenje dobivalo gotovi narodni karakter — tudi v umetnosti, ko je Herderjeva omladinska misel vzbujala odziv v vseh evropskih narodih — je pričel svoje nesmrtno delo: ustvarjanje češke narodne glasbe. In to ne v onem malenkostnem zmislu, kakor mnogi njegovi sodobniki: s kopiranjem ljudske umetnosti, narodne pesmi, temveč z genijalno intuitivnim spoznanjem narodnega duha, ki se seveda najpregnantneje kaže v narodni pesmi in plesu. Tež misli je posvetil svoje največje hotenje in moči, ter se mu je posrečilo izvesti jo z najboljšim uspehom. Kakor je Chopin izrazil glasbenega duha svojega naroda v mazurki, polonézi, valčku, tako je tudi Smetana — izhajajoč od temelja glasbe ritma — porabil polko, ki vsebuje najizrazitejše lastnosti češkega narodnega glasbe-

nega duha. Genre polke je postal za Smetano individualni karakteristikon njegovih posebno instrumentalnih skladb.

Vzora moderne tvorbe, sinfonične in dramatične, sta bila Smetani Liszt in Wagner. Smetana je bil navdušen pripadnik Wagnerjevih teorij o glasbeni drami, kar pa niti v najmanjšem ni oviralo njegove lastne skladateljske potence, kakor so trdili njegovi sovražniki in kar je danes vsakemu obiskovalcu gledališča popolnoma jasno. Njegov „wagnerijanizem“ so samo principi (ki so danes splošna last vse dramatične koncepcije): razmerje med glasbenim in pesniškim delom opere, formalne zahteve, inklinacija k novemu stilu, katera je v vsakem mojstrovem novem delu večja in dovoljuje staremu slogu vedno manj koncesij. Smetanova tvorba vsebuje dramatična, komorna, vokalna, klavirska in instrumentalna dela.

Višek tvorijo dramatična dela, v katerih je postavil temelj narodne opere. Prva so „Branibori na Češkem“ na libreto Karla Sabine, ki jemlje snov iz časov braniborskega pustošenja na Češkem. Opera po želji Smetanovi nima več „zaprtih“ številk kot libreta starih oper in je že pisana v znamenju novega stila glasbene drame. Ko so krivično očitali delu „wagnerijanstvo“ in Smetani odrekli sposobnost koncepcije dela bolj dostopnega in lahkega značaja, je mojster odgovoril s — „Prodano nevesto“, ki je tip narodne komične opere. Po tem večnomladem delu, ko je v „Braniborih“ uveljavil splošne principe dramatičnega stila, je hotel v novi operi ustvariti specijelni slog seriozne češke narodne opere. Tako je postal po Wenzigovem libretu „Dalibor“, ki se odlikuje po enotnem stilu in invenciji ter diše v svojem miljeju posebno razpoloženje romantične epohe vitezov. Že pred dogotovljenim Daliborom je prejel od Wenziga nov libreto, katerega junakinja je bila češka knjeginja „Libuša“. V njej je rešil nov problem slavnostne opere, ki zahteva bogato glasbo in imponujočo umetnost. Tu se je avtor samega sebe prekosil, posebno kar se tiče drzne novotarske harmonije in polifonije. Motivično delo je v njej konsekvntno izvedeno. Mitični karakter dela, oddaljen dnevnemu ozračju, je inspiriral godbo posebne stilizacije, resne patetičnosti in veličastnega miru. Po „Libuši“, namenjeni za svečano otvoritev Narodnega gledališča in posvečeni slavnostnim narodnim trenutkom sploh, je Smetana — hoteč se braniti očitkom, da je svojeglavno opustil slog „Prodane“ — iskal libreto komičnega značaja, nasprotnega od „Prodane“, in je ustvaril eno izmed najgracijoznejših svojih del: „Dve vdovi“, konverzačno, salonsko opero. Karakter dela leži v glavni ideji celote, v eleganci milijeja, njegova komika v pikantnosti glasbe, kar je popolnoma doseženo z lahkoto konverzacije glavnih oseb. Po „Dveh vdovah“ sledita dve operi s sujeti iz vaškega življenja. Prva na besedilo Eliške Krasnohorske je „Hubička“ (Poljub), ki je komična po imenu zaradi celotnega karakterja, učinkuje pa po pravem nežnem in dojmljivem trpljenju in dejanju svojih oseb. Formalno je izmed najenotnejših, komponirana kakor edini veliki akt, deljena samo iz tehničnih vzrokov v tri slike. Edina opera, v kateri Smetana direktno prinaša citat narodne pesmi (uspavanka v prvem dejanju)! Novum je ilustriranje romantike narave: gozd ponoči, njega šumenje,

svitanje, spev škrjančka. Druga opera „Tajnost“ na besedilo iste pisateljice je v kroniki pravo nasprotje „Poljuba“. Tu so skoro vse postave izrecno komične, poezije in drastičnost se v nekaterih scenah naravnost genijalno družita. Tudi romantika (duh fratra Barnabaša, prijatelja dobre kapljice) je sredstveno komična. Motivična je iz najbolj zgradbenih del, ker raste iz dveh temeljnih motivov (Kajine in tajnosti zaklada). Zadnja dokončana opera mojstrova je „Čertova stena“ (Vražji zid), katere vsebino tvori južnočeška legenda izza časa vitezov, pojasnujoča postanek velike skale v Vltavi. Prinaša posebno nove harmonične kombinacije, presenečujoče s svojo modernostjo. Po njej je počel Smetana še komponirati „Violo“ po Shakespearju („Kar hočete“), ki je bil od nekdanj njegova gledališka ljubav, ampak je bil že v početkih dela žrtev neizprosne smrti. V fragmentih „Viola“ se že vidi chaos, ki je zavladal v ubogi glavi genija.

V komornem zboru je ustvaril krasni trio (G-moll), v katerem je izrazil bolelost nad izgubo svoje ljubljene, čudovito glasbeno nadarjene hčerke Bedřiške (Friderike). V znanem slavnem kvartetu „Iz mojega življenja“ (E-moll) je narisal celo svoje lastno življenje, njega radosti, žalosti in tragedijo gluhoti v zadnjem njegovih štirih stavkov. Nekako nadaljevanje bi moral tvoriti drugi kvartet (D-moll), ki je že nekam zastrt z meglami, obdajajočimi bolnega blodečega duha. V komorni zbor spadata tudi dva dražestna dua za gosli in klavir.

Vokalno kompozicijo je gojil Smetana, ko je postal zborovodja praškega „Hlahola“, uvidevajoč potrebo dobrih čeških zborov. Tudi tu se je postavil napram prejšnji kompoziciji te stroke na stališče modernočiste in vzorne deklamacije. Najboljši in najbolj znani so moški zbori, stoječi vedno v programih najrenomiranejših pevskih združenj: Věno, Trije jezdec, Pesem na morju, Rolnická — ženski: Moja zvezda, Zahod solna, Priletele so laštovice — mešani zbor v formi kantate s spremljevanjem orkestra; Češka pesem, nekaka oda na narodno pesem. Izmed najlepših njegovih pesmi so „Večerne pesmi“ na besede Vit. Hálka.

Kot imenitnemu pianistu mu je dobro pristojala tehnika klavirskih kompozicij, katerih je napisal nepregledno množico. Idealiziral je celo vrsto najrazličnejših narodnih plesov v seriji „Čeških plesov“, napisal je nebrojno število poleg salonskih, plesnih, koncertnih in karakterističnih. Brillantne koncertne kompozicije, kakor so: Les rêves, Listi v album, koncertne etüde, vsebujejo mnogo tehničnih težkoč in tvorijo del repertoarja svetovnih virtuozov. Za svojo šolo je napisal nebroj transkripcij, četvero- in večročnih arangementov itd.

Instrumentalne kompozicije tvorijo poleg dramatičnih višek Smetanove umetnosti. Kakor je v operi znal izraziti glasbeni značaj govorjene besede, pogoditi situacijo in duševno razpoloženje oseb, tako je v instrumentalni tvorbi ustvaril iz izvoljenih sujetov divne poetične slike, barvite in duhovite ilustracije. Za dobe svojega švedskega bivanja je napisal simfonične pesmi: Rihard III. (po Shakespearju), Waldsteinov tabor (po Schillerju, kjer slika veselo razpoloženje taborja, nočni mir, signale, klicajoče vojsko na novi pohod), Hakon Jarl (slika

iz švedske historije bojov krščanstva po poganstvu). Edino absolutno muzikalno delo je „Slaynostna simfonija do E-dur“ z uporabo cesarske himne, naročena k priliki poroke avstrijskega cesarja Franca Jožefa. Najveličastnejše delo instrumentalne stroke je ciklus „Má Vlast“ (Moja domovina), edino delo češke glasbene literature — Smetanov narodni Credo, vsebujoč vso njegovo gorko iskreno narodno čuvstvovanje. Vseh šest simfoničnih pesnitev, v ciklu obseženih, dokazuje neizčrpno bogastvo mojstrove invencije in njegovo suvereno obvladaje forme. Čisto liričnega značaja so Višegrad, Vltava in Iz čeških logov in gajev. V „Višegradu“ slika slavo in pogubo staroslavne gradu čeških knezov in kraljev. V „Vltavi“ riše pot najnarodnejše češke reke od njenega izvira dveh malih studenčkov do veletoka z vsem veseljem življenjem na njegovem obrežju. V „Logih in gajih“ proslavlja lepoto rodne zemlje in poje svojo ljubezen in radost do nje. Epična „Šárka“ vsebuje strastne, mestoma skoro naturalistične momente narodne legende o amaoških bojih. Zadnji dve pesnitvi: „Tábor“ (nekdanji sedež in centrum slavnih bojevnikov za religijo, narodnost in pravico Husitov) in „Blaník“ (hríb, v katerem se po legendi skriva močna vojska s knezom sv. Václavom na čelu na pomoč češki zemlji v hudih časih) tvorita enotno apoteozo husitskih bojov, slave češke zgodovine in nado, skcro preroštvo v jasno bodočnost češke zemlje, ki jo je nesmrtni mojster podzavestno zaslutil v svojih tonih.

Letos prično izhajati v celoti v definitivni izdaji vsa Smetanova dela, katera natisne najbrž v več letih z ozirom na ogromnost materijala državna tiskarna v Pragi. Tako dobi končno češki narod popolno zapuščino svojega največjega glasbenega genija, ki je ljubil goreče svojo zemljo in je o njej zapisal v tujini sledeče besede v svoj dnevnik:

„Kdaj bom zopet videl te drage hribe? Vedno mi je težko pri sreću, ko se poslavljam od njih. Živi blažena, moja nadvse ljubljena, lepa, velika, moja edina domovina! V tvoji domači grudi bi rad počival, tvoja gruda je meni sveta!“

Ant. Balatka.

Pavel Debevec:

Smetanova opera „Poljub“.

Opera solnca, svetlobe in ljubezni! Kakor nežen spomin na davne dni, ko je ljudstvo sedelo v gledališču in doživljalo razodetje. Kakor pesem minulih lepot, nekdanje preprostosti in prisrčnosti. Brez po-boja, umora in intrigantov, klepajočih temne načrte v tajinstvenih kletah starodavnih gradov in samostanov.

Miselno stran opernega besedila prevladuje ženskost. Obdeluje vsakdanje, naravnost naivne motive z močnejše čutečim, kakor pa mislečim ženskim naturelom. Eliška Krasnohorská, pesnica „Tajnosti“, pesnica „Poljuba“! Kakor oddih, oaza v puščavi neplodnega iskanja, kakor bistri studenček po sivi sopari!

In Smetana je obdaril to svojo opero s svojim najboljšim, svojim najlepšim. Dal ji je zaokroženost spojene enotnosti, dal ji je slikovitost, dal ji je čar neskončne prisrčnosti.

Opera je pisana prvotno kot eno samo dejanje, ki se deli samo po svojih sceničnih izpremembah.

Doma pri Palouckih. Mir in usmerjenost poletnega popoldneva. Tiho dremanje, šumenje lahkega vetra . . . Poigravanje solčnih žarkov, ki hudomušno lezejo po mizi. Pa pride Tela in pove, da gredo. Da gredo na ogled, da prihaja Lukaš poprosit za roko Vendulke. To je dogodek! Po sobi nastane tekanje, beganje in pripravljanje, zakaj oče Paloucky je imeniten mož in dá kaj na to, kako sprejme imenitne goste. Medtem so prišli Lukaš, mladi vdovec, in njegov svak Tomeš, ki slavnostno zaprosi v njegovem imenu za roko Vendulke, češ, žena mu je umrla, pustila mu je mladega otroka in sam ne more več, da bi vse opravljal po hiši, in da je itak Vendulka že od nekdaj njemu zapisana. No, oče ne more reči „ne“, zato privoli, vendar s pomislekom. Ne bo dobro v zakonu, da sta preveč svojeglavna: Vendulka kakor tudi Lukaš. Skoro se zjezi dobri, zaljubljeni Luka, toda vse se pozabi, ko vstopi Vendulka, solnce jasno, sanje njegove mladosti. In v vriskajoči svoji sreči jo hoče poljubiti kar pred celo vasjo, pred vsemi pričami. Toda Vendulka je drugačnega mnenja. Ne pred ljudmi in ne pred poroko, saj je komaj par mesecev, odkar je pokopal svojo ženo. Vendulka noče in tu se prične. Užaljena obojestranska samoljubnost in medsebojno prizadevanje spravita stvar zopet v stari tir. Vendar ravno nasprotno. Beseda dá besedo, Lukaš ne dobi poljuba in ves divji odide v vas, v gostilno, odkoder se vrne z dekleti in godci, prav pod okno Vendulke, češ, če ti nočeš dati poljuba, ga bo dala pa katera druga.

To je Vendulki preveč. Sklene, da zapusti očetov dom, namesto tako krutega zasmehovanja, ter odide v hribe k svoji teti Martini.

V drugi sliki pa smo pri tihotapcih, ko ravno neso svoje blago skozi temen gozd. Vaščani so to, dobri in ljudomili, in ki so čez dan čisto pošteni ljudje. Stari Matouš jih vodi.

Kmalu za njimi pride v gozd tudi nesrečni Lukaš. Razkadila se je njegova prešernost in ostala sta samo kesanje in strah, da mu Vendulka nikdar več ne odpusti. Stvar postaja žalostna. Tudi Tomaš pride za njim z dobrimi tolažečimi besedami, ki privedo Lukaša vendarle do trdnega sklepa, da zaprosi Vendulko odpuščanja in se z njo spravi. Polna novih nad in sklepov se vrneti. Skriti Matouš pa se nameni izdati vso zadevo Vendulki. Potem prideta Vendulka in Martinka, njena teta. Slednja je v zvezi s tihotapci ter je pripeljala nesrečno Vendulko, da jo tudi posveti za naporni posel tihotapstva. Vendar z njo ni zadovoljna, preveč strahopetna je in tako jo odpelje raje k sebi v koč v gore. Medtem je minula noč in prišlo je jutro.

V tretji sliki pa smo v žarečem jutru. Solnce in škrjančkova pesem. Barča pride povedat Vendulki veselo novico, ki jo je zvedela od Matouša: da prihajajo z njim na čelu vsi s pričami, da se zopet spravijo. In zgodi se. Ukloneta se trdi buči in nad obema se

razpne tiha, svetla ljubezen. Solnce mladosti, neskončne sreče!
Vendulka mu dá poljub in zlomi stem v ženski plemenitosti svojo
trmo. —

* * *

Smetano smatramo danes za glasbenika, ki je prinesel v operno umetnost popolnoma novo formo, ki je enako Verdiju na narodni podlagi preustrojil celotno glasbeno-dramatično tvorjenje tedanje dobe.

Danes ni dejstvo, da je komponiral v svojih nedosegljivih operah samo in zopet samo češke kmete — očitek, temveč je že njegova največja zasluga, njegova največja prednost in obenem zopet jasen dokaz, da se je opera, oziroma scenično-dramatična glasba rodila in razvila iz plesa pri Smetani, kakor iz narodne pesmi pri Verdiju.

Kar je vzel Verdi iz svojega narodnega zaklada melodike, to je vzel Smetana ritmike iz čeških narodnih plesov.

In zato je danes napačno natvezati Smetanovim operam, ki obdelujejo kmetske motive, kako drugo pokoljenje, kakor ono zidealiziranega plesa.

Smetana je vedel, kaj je glavna značilnost češkega naroda, vedel je dobro, da leži težišče narodne pesmi v metričnem in ritmičnem bogastvu, ki se je razvilo vse bolj od melodičnega.

Podajati Smetanove opere naturalistično, s pregnantnim podčrtavanjem psihološko razvijajoče se linije je nezmisel in nerazumevanje.

In tudi „Poljub“ je mehka, brezmejno lepo občutena lirična pesnitev. Pesem o jasnem jutru, o neskončni ljubezni!

O. Š.:

Teater.

Tisti, ki hodijo v teater najbolj odkritosrčno, tisti so otroci. Tisto je mladost, brez predsodkov.

Jaz vem sam o svoji mladosti pesemco. Poznam na nekem dvorišču drvarnico, ki nam je bila začetek in konec vsega lepega, vseh skrivnosti, poznam odejo, ki je znala iz svojih zgib pričarati vse čudovite plašče sultanov in princezinj, poznam brisačo, ki je bila toga in turban in smeli prapor na fižolovki . . .

Ko je ta doba za nami, nastane praznota in dolgo, dolgo ni ničesar lepega. Ko pa je vse spoznano in vse odkrito, ko so vse iluzije slečene prav do golega, ko spoznamo, da so igralci ljudje, da so igralkе ženske, ko spoznamo, kako „se dela“, ko vemo, da je tu ravnatelj in vse ostalo — to za kritiko in spoznavanje, ne preostane prav nič več, šele potem, če nam ostane vere, ljubezni in poguma dovolj, šele potem se vdamo lahko teatru zopet kot otroci. In tedaj se odpre mnogo bolj čudovito, kot je to v pravljicah, svet čudežev pred nami. Duhovi govore, morilci se zagovarjajo, plemena se moré, in za ljubezen in svobodo se opravljajo in vrše najčudovitejše zadeve. In dostojne ljudi srečamo, spoznamo, da so še ideje, v tem pravljичnem svetu, za katere se izplača truditi, da so vere, za katere je umreti bagatela, da so ženske, katerih pridobitev je vredna

vsake žrtve. In v tem čudovitem svetu je še nekaj — duhovitost — je pestrost obleke iz bogsigavedi kakšnega stoletja in časa.

Solnce sveti, grmi, severni sij trepeče, reflektorji razsvetljujejo početje junakov, ob kaminu, z navadno lučko ogretim, sede in zmrzujejo stare ženice, labodi in coprnice frče po zraku.

Tu je svet, kjer je vse mogoče, kjer ni ničesar neverjetnega, in kjer vsak, ki veruje, spozna vse skrivnosti. — Življenska ura teče nazaj, tisti, ki so bili pred tisoč leti, pridejo zopet — zraven ropoče stroj, ki bo čez tisoč let produciral milijone voltov. — Danes je teater edini prostor, kjer teče življenje lahko v popolni svobodi. —

Jaz mislim, da razume teater v resnici samo oni, ki ima sposobnost, da se mu vda popolnoma, kot nekemu drugemu boljšemu svetu. Ni prav, oziroma napačno je, če rečemo, teater spada samo pesnitvi, ali burki, ali klasični ali romantični drami. Teater spada samemu sebi v prvi vrsti, in pa tistim skrivnostnim zakonom umetnosti, ki ga premikajo. — Teater spada igralcem, poetom in režiserjem. Kajti vsako delo je bilo narejeno z namenom. Morda za igralca, morda za direktorja, morda celo, oprostite, za blagajno. — Začetek teatra je v srednjem veku, ko niso zadoščali teksti sv. pisma več tiskani, ko so jih hoteli videti z vso sugestivnostjo, ki jo izvaja človek. Pa so prikrojili vloge iz svetih legend za tega in za onega, ki je imel prijeten glas, ki se je dobro pregibal, postavili so jih na postamente v cerkvi, potem pred cerkvijo — in imenovali vse skupaj misterije, katerih borne preostanke še dandanes kažejo v Oberammergau-u Amerikancem za dolarje.

Potem so prišli imenitni gospodje: Shakespeare in Molière in Calderon in napisali so za svoj teater komade: o kraljih, o smešnih možicah in o prismuknjenih frfrah. Če bi ne bilo želje, če bi ne bilo teatra, ki so ga poznali, ki jih je ubogal, in zakonov, ki so jih priznavali, bi vsega tega gotovo ne počeli.

Veza med avtorjem, družbo in teatrom ene dobe je vedno gojila najmarljivejše sile dramatične sorte — ker vse stremenje je hitelo v odprtino odra.

Če smo danes za ali proti temu, kar se imenuje eksperimen-tiranje, če imamo rajše mirne ali razburljive komade, če stopamo v avditorij, polni odpora ali polni volje za sprejem komadov, če se postavimo na najkritičnejšo ostrino, ali najmilejšo, če hočemo študirati ali secirati, če smo mnenja, da zavisi vse samo od avtorja, ali samo od igralca, ali samo od režiserja, morda samo od tempa ali opreme — nobenemu teh, ki vidi, ali hoče videti, ne bo dano, teater resnično doživeti, če ni zmožen gledati s čuti velikega spoštovanja,

IG. KLEINMAYR & FED. BAMBERG, dr. z o. z., LJUBLJANA.

Pravkar izšlo: Edmond Rostand: *Cyrano de Bergerac*. Herojska komedija v petih dejanjih. Poslovenil Oton Župančič. Cena 65 Din.

Franco ka književnost adnjih 50 let morda ne premore dela, ki bi bilo v svoji dovtilnosti, vznešenosti in sij-ju besede t ko tipično francosko, kakor je Rostandov „Cyrano“. Z duhom poet, z vnanjostjo nosata grdoba: srce polno ljub-zni, usta pre lpevajjoča od po-meha nad seboj; lev, ki bi si mogle priboriti svet in se ne upa dvigniti oči od žene, «I jo ljubl evo vam ju-naka te čudov te komedijel „Cyrano de Bergerac“ je uvrščen v letošnji repertoar ljubljanskega narodnega led il ca.

kot je storil to tedaj, ko so prvič stopili predenj v jaslicah, v božični pravljici kralji in angeli in zamorci — in mu postavili v hipu oni svet, iz katerega ne zbežiš nikoli. Ne zbežiš pa zato, ker je tisti svet lepši, prostornejši in svobodnejši.

Iz „Spominov S. Bernhardt“.

(Dalje.)

Nikomur nisem o tem nič pravila in se pridno učila vlogo. Ko pa sem prišla prihodnji petek k skušnji, sem zvedela, da Davenne ni prišel in da je vaja odpovedana.

Bila sem vsa poparjena in ravno, ko sem hotela oditi, prihiti za menoj sluga in mi izroči pismo od gospoda Davenne. Ubogi mož mi ni mogel osebno povedati novice, ki me je pobila na tla.

V pismu pa je stalo: „... Z ozirom na mojo mladost in ker je vloga zelo težka... z ozirom tako velike odgovornosti, ki bi jo izročili v tako slabotne roke... in ker je gospa Favart zopet zdrava, bi bilo na vsak način bolj priporočljivo... itd.“

Vsa solzna sem čitala pismo, pa kmalu je jeza premagala mojo žalost.

Zbežala sem po stopnicah navzgor in sem se dala javiti ravnatelju. Trenutno me ni mogel sprejeti. „Dobro, počakam!“ In čakala sem nestrpnno vso uro, potem sem pa, ne meneč se za slugo in tajnika, vdrla v sobo gospoda Thierrya.

Bruhalo je iz mene vse, kar se lahko rodi iz jeze nad nepravčnostjo in iz besnosti nad hinavstvom, in sicer tako hitro in strastno, da me je prekinil samo jok; vse to je moral poslušati ravnatelj, ki se je čudil, kako more biti tako mlada deklica tako smela in silna.

Ko sem se sesedla v naslanjač, me je hotel pomiriti, toda to se mu ni posrečilo.

„Tako izstopim. Dajte mi mojo pogodbo nazaj, jaz vam dam pa vašo!“

Naveličal se je pomirjevanja, poklical je tajnika, ki mi je končno prinesel mojo pogodbo.

„Tu je podpis vaše gospe mame, gospodična! V teku osemindesetih ur mi ga lahko vrnete. Po preteku tega roka vas ne smatram več za članico našega instituta. Toda verujte mi, da ne delate prav. Preudarite dobro v teh osemindesetih urah.“

Odšla sem brez odgovora.

Še isti večer sem vrnila gospodu Thierryu njegov podpis, maminega pa sem raztrgala.

Med menoj in Molièrjevim gledališčem je bilo vse končano, šele čez dvanajst let sem se zopet vrnila vanj.

(Dalje prihodnjič.)

RAZNO.

Noviteta v drami. Pripravlja se veseloigra v treh dejanjih Frant. Langerer «Velbloud uchem jehly» — «Kamela skozi šivankino uho». Igro režira g. Zv. Rogoz, v glavnih vlogah pa nastopajo gg.: Ježkova, Juvanova, Rogozova, Wintrova, Gregorin, Kralj, Lipah, Rogoz, Sancin, Šest in dr.

Nadalje se pripravlja Poljaka Peresinskega: «Ašantka», drama v treh dejanjih. Režira g. Putjata; v glavnih vlogah nastopita gg.: Šetinska kot gost, Putjata in dr.

Cankarjevo «Pohujšanje» je v italijanščino prevel član naše drame g. Emil Kralj pod naslovom «La corruzione nella valle di Sanfloriano». Igrali jo bodo v Italiji že v začetku prihodnje sezone. — Na slovenščino pa prevaja L. Pirandellijevo duhovito snov za komedijo «Sei persona in cerca d'autore» («Šest oseb išče avtorja»). To senzacionalno delo so igrali tekom dveh let po vseh večjih evropskih odrih.

Točnost. Muzik Oskar Paul, teoretik na lipski univerzi, je bil znan po tem, da je prihajal k predavanju redno pol ure prepozno. Svoje ure je pa še bolj skrajšal pri privatnem pouku. Znan je bil njegov stavek (če ga je kdo pred tako «uro» obiskal): «Priatelj, počakajte deset minut, sedaj bom dal učencu uro (pouka).» — Na univerzi pa se je nekoč nekaj nenavadnega pripetilo: Oskar Paul je prišel točno ob devetih. In glej, nobenega učenca ni bilo. Nervozno čaka slavni muzik še pet minut, nato pa postavi stol pred klavir — znamenje, da je bil na predavanju — in odide. Točno ob pol desetih so prišli učenci, ga zaman čakali, videli stol ter razumeli. Ne da bi se na dolgo prepirali in prerekali, so postavili svoje stole pred klavir in odšli — znamenje, da so bili na predavanju.

Vojak-igralec. V Londonu je te dni umrl v visoki starosti Ch. Collette. Bil je znan pod imenom «vojak». Vsa njegova zunanost je jasno pričala o tem, da je nosil nekoč vojaško suknjo. V Indiji je vodil diletantske prireditve svojega regimenta. Leta 1868. je zapustil vojaški stan in bil angažiran kot mladostni ljubimec za komedijo. Decembra istega leta je postal član Prince of Wales gledališča. Prve besede, ki jih je imel izgovoriti na debutu, so bile: «Čudim se, kaj vse žlobodrate dandanes v vojnem ministrstvu!»

Pripéti, priplesati in priigrati si lepe denarce je bilo njega dni prav tako mogoče kakor dandanes — seveda samo zvezdam (kakor dandanes!). Vendar moramo, upoštevajoč takratno vrednost denarja, strmeti nad ogromnimi honorarji nekaterih gledaliških starov. Tako je slavna italijanska plesalka Maria Taglioni l. 1832. priplesala v Londonu v treh mesecih 70.000 frankov; Fanny Elssler je na gostovanju v Ameriki zaslužila 300.000 frankov in imela v Havani od ene same predstave 51.000 dolarjev. Ole Bull si je leta 1843. priigraval v Ameriki v dveh mesecih 250.000 dolarjev, Thalberg pa je dobil leta 1839. v Petrogradu na treh koncertih 20.000 in v Moskvi 40.000 rubljev.

Pisarniške potrebščine ovojni, pisalni in
pisarniški papir
in trgovske knjige priporoča papirnica
IVAN BONAČ v Ljubljani, Šelenburgova ul.

Kavarna, slaščičarna in pekarna
JAKOB ZALAZNIK
Ljubljana, Stari trg št. 21

TRGOVSKA BANKA, D. D.
LJUBLJANA, ŠELENBURGOVA UL. 1
IZVRŠUJE VSE BANČNE TRANSAKCIJE NAJKULANTNEJE

„Orient“, družba z o. z., Ljubljana
Tovarna oljnatih barv, steklarskega kleja, lakov in
firneža – Zaloga pleskarskih in slikarskih potrebščin

SREČKO POVŠE
uglaševalec klavirjev v operi in pri privatnih strankah
Ljubljana, Tržaška cesta 43

Modna krojačnica za gospode in dame
J. Sušnik, Ljubljana, Sv. Petra cesta 16

„Adrija“ mednarodna transportna in komisijaska družba z o. z.
Ljubljana, Dunajska cesta številka 31 – Maribor, Rakok, Jesenice
Naslov za brzojavke: „Adrijasped“ – Tekoči računi: Zadržna gospodarska
banka – Interurbanski telefon št. 781
Mednarodni transporti – Prevoz vsakovratne robe – Vkladičanje robe
– Komisija – Carinsko posredništvo – Transportno osiguranje –
Zbirni promet na vse strani – Prekomorski transporti – Zastopništvo
in zveze v vseh večjih trgovskih centrih tuzemstva in inozemstva

Založna knjigarna
Ig. Kleinmayr & Fed. Bamberg družba
z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva cesta številka 16

CLA
MOR

A. SINKOVIC
NASL. K. SOSS
LJUBLJANA + MESTNI TRG + 10

MODNA + TRGOVINA +
ZA + DAME + IN + GOSPODE +

Urejuje Fran Lipah. — Tiska Delniška tiskarna, d. d. v Ljubljani.

Cena 4 Din.